

ДЛЪЖНОСТИ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В СЛУЖБИТЕ ЗА СИГУРНОСТ И ОБЩЕСТВЕН РЕД НА МВР

д-р Румен Иванов Гигов,
хоноруван преподавател
департамент „Национална и международна сигурност“
Нов български университет

Резюме: В настоящата статия е направен правен анализ на отменена и действаща нормативна уредба за оптимизиране на длъжностите на служителите на МВР в Република България, като вследствие на обобщени изводи е направено предложение за нова система на длъжностите на държавните служители в различните звена на МВР.

Ключови думи: служители, държавни служители, длъжности, оптимизиране

POSITIONS OF EMPLOYEES IN SECURITY AND PUBLIC ORDER OF THE MINISTRY OF INTERIOR

Dr. Rumen Ivanov Gigov
part-time lecturer
Department "National and International Security"
New Bulgarian University

Abstract: This article was made legal analysis repealed and effective legislation to optimize the positions of the Ministry of Interior in Bulgaria, as a result of the summarized conclusions is proposed for a new system of posts of civil servants in various departments of the Ministry.

Keywords: servants, civil servants, positions, optimization

За последните 25 години няма по-реформирани обществени отношения от тези по гарантиране на вътрешната сигурност и обществения ред. След приемането на поредния четвърти устройствено-функционален *Закон за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР)* последваха и значителни изменения и допълнения преди този закон да

бъде основно въведен в действие. При всяка смяна в изпълнителната власт, неизменно се поставя въпроса за извършването на реформи в сектора за сигурност, като особено остро стои въпроса, както за броя на служителите във вътрешното ведомство, така и за тяхното разпределение в различните направления на дейност и отделните структури в тях.

Съгласно ЗМВР, органите на МВР при осъществяване на мисията си да предоставя на гражданското общество обществени услуги по гарантиране на вътрешната сигурност и поддържане на обществения ред и гарантиране на основните права на гражданите, осъществява най-различни дейности.

С течение на времето, поради настъпили промени в средата се налагат и промени на организационната структура, за да може организацията да бъде в състояние да постигне своите цели и да изпълни изискванията, произтичащи от нейната стратегия. Тези промени неизбежно налагат своите изисквания и върху определяне на необходимите длъжности и тяхното съдържание.

С промените в ЗМВР от началото на 2015 г. бе извършена огромна промяна в статута на служителите в МВР, като беше определена и нова категория „държавни служители“,¹ като основното е, че статута им се определя по *Закона за държавния служител (ЗДСл)*.² В преходните и заключителните разпоредби на ЗМВР е отбелязано, че разпоредбите на ЗДСл ще се прилагат за държавните служители, чието служебно правоотношение е възникнало след 1 април 2015 г. За държавните служители в МВР, които заемат длъжности за държавни служители по ЗДСл, чиито служебни правоотношения не са прекратени към 1 април 2015 г., се прилагат разпоредбите на действащото законодателство за държавните служители по ЗМВР до прекратяване на служебните им правоотношения.³

Обикновено мненията за това, какви дейности точно трябва да включва дадена длъжност, се различават и това може да доведе както до подборане и назначаване на служител, който не е в състояние да се справи със задълженията си, така и до неподходящо обучение, когато такова е необходимо. Какво следва да се разбира под понятието „длъжност“?

---

¹ Вж. Закон за МВР, обн. ДВ. бр.53/2014 г., с посл. изм. и доп. ДВ. бр. 61/2015 г. - чл. 142, ал. 1, т. 2

² Обн. ДВ. бр.67/1999 г., с посл.изм. и доп. ДВ. бр. 38/2016 г.

³ Вж. Закон за МВР, обн. ДВ. бр. 53/2014 г. с посл. изм. и доп. ДВ. бр. 61/2015 г. - преходни и заключителни разпоредби § 86

Най-стандартното определение за това понятие е, **че длъжността в службите за сигурност и обществен ред** е нормативно определена позиция, която се заема по служебно или трудово правоотношение в тях, възникнало на основание на закон, въз основа на определения изисквания и критерии, свързана е с конкретен вид дейност на лицето, което я заема, и се изразява в система от функции, задължения и изисквания, утвърдени с длъжностна характеристика.

Особеното е, че служителите от МВР са част от служителите на държавната администрация и в самата тази администрация има различни видове служители. Например полицейските служители осъществяват изпълнителна дейност. За осъществяване на предоставените им правомощия полицейските служители в качеството си на полицейски органи по закон са обособени в полицейска администрация. Не всяко лице обаче, което осъществява дейност, свързана с функционирането на полицейската администрация, е полицейски служител. Например - министъра и неговите заместници нямат качества на полицейски служители, независимо че реализират полицейски функции, те имат качества на органи за управление и са политически фигури.

Държавните служители, като органи на МВР, са лицата, които специално са упълномощени да извършват изпълнително-разпоредителна дейност чрез назначаване в щата на МВР.⁴

Държавните служители на МВР са дееспособни физически лица, които въз основа на закон са назначени на постоянна щатна длъжност в апарата на администрацията на МВР, за която получават заплата от държавния бюджет, изпълняват волята и интересите на нацията при спазване на закона и политическия неутралитет, реализират властнически правомощия за постигането на държавни цели по осигуряването на вътрешната сигурност и на обществения ред или развиват юридическа дейност, и се намират в субординационна зависимост от съответния орган по назначаването им.⁵

Статутът на държавните служители в МВР се урежда със Закона за МВР.⁶ В периода от 1991 г. до 2006 г. на държавните служители – офицери и сержанти от МВР се даваха звания от МВР, а на държавните служители

---

⁴ Цит. Арабаджийски, Н. Служители в съвременната полицейска администрация на Република България. Сп. Философски форум. Бр.1/1999 г., с.86

⁵ Цит. Арабаджийски, Н. Администрация на сигурността и отбраната. Военно издателство. С., 2007 г., с.116

⁶ Вж. Закон за МВР, обн.ДВ.бр.122/1997 г. (отм.) - чл. 192

– граждански лица от МВР в периода от 2000 г. до 2006 г. – *рангове*, които съответстваха на ранговете на държавните служители по *ЗДСл*.

Званията на държавните служители от МВР бяха: *за сержанти/сержант, старши сержант, главен сержант от МВР/; за младши офицери/младши лейтенант, лейтенант, старши лейтенант, капитан от МВР/; за старши офицери/майор, подполковник, полковник от МВР/ и за висши офицери/генерал-майор, генерал-лейтенант, генерал-полковник от МВР/.*⁷

От 2006 г. до 2014 г. **служителите на МВР** бяха *държавните служители и лицата, работещи по трудово правоотношение*. Съобразно изпълняваните функции, притежаваната квалификация и държавна служба в МВР,⁸ която държавните служители изпълняват, те се класифицират в една от следните **категории**:

- категория А - висш ръководен персонал;
- категория Б - ръководен персонал.
- категория В - експертен персонал с ръководни функции; и експертен персонал с контролни функции
- категория Г - експертен персонал;
- категория Д - изпълнителски персонал с контролни функции;
- категория Е - изпълнителски персонал.

Категориите на държавните служители от МВР имат специфични наименования:

- категория А - главен комисар, старши комисар;
- категория Б – комисар;
- категория В - главен инспектор, старши инспектор;
- категория Г – инспектор
- категория Д - главен полицаи/главен пожарникар/главен спасител/ главен сътрудник;
- категория Е – полицаи/пожарникар/спасител/ сътрудник;

Министърът на вътрешните работи определяше в категории Г и Е степени, отразяващи професионалния опит на служителите.

Със ЗМВР от 2014 г. служители на МВР са държавните служители и лицата, работещи по трудово правоотношение, като статутът на държавните служители в МВР се урежда със ЗМВР, а на лицата, работещи

---

⁷ Бел.авт. По-подробно вж. Арабаджийски, Н. Длъжности в публичната администрация. Годишник на Центъра по публична администрация на НБУ. С., 2010 г., с.14

⁸ Вж. Закон за МВР, обн. ДВ. бр.17/2006 г. (отм.) - чл. 169 и чл. 170

по трудово правоотношение, се урежда при условията и по реда на Кодекса на труда и на ЗМВР.

Държавните служители в МВР съобразно изпълняваните функции и притежаваната квалификация изпълняват служебните си задължения на следните видове длъжности:

- висши ръководни;
- старши ръководни;
- ръководни;
- старши експертни;
- експертни;
- изпълнителски;
- младши изпълнителски.

Министърът на вътрешните работи утвърждава Класификатор на длъжностите в МВР. Изготвянето и утвърждаването на длъжностните характеристики, видовете и съдържанието им се определят със заповед на министъра на вътрешните работи.

С последните промени в *Закона за МВР*,⁹ длъжностите за държавните служители в МВР намалени и сведени до:

- висши ръководни;
- ръководни;
- изпълнителски;
- младши изпълнителски.

Политиците прецениха, че в МВР експертен и старши експертен потенциал и служители, които го показват няма.

Новопостъпилите държавни служители, които подлежат на задължителна първоначална професионална подготовка, се назначават като стажанти за периода на обучението.

За нуждите на настоящата статия сме склонни да ползваме друго определение за понятието „длъжност“, тъй като ще направим опит да анализираме това понятие за нуждите на МВР от гледна точка на обхвата на длъжностите към настоящият момент. Това налага необходимостта от внимателно изучаване на обема на длъжността, дейностите, включени в нея и събиране на точна информация за тяхното изпълнение. *Длъжността може да се разглежда и като съчетание от дейности, изпълнявани от един човек в дадена организация и при определени условия срещу съответното*

---

⁹ Вж. Закон за МВР, обн. ДВ. бр.53/2014 г., с посл. изм. и доп. ДВ. бр. 61/2015 г. - чл. 143, ал. 1

заплащане на положения от него труд.¹⁰ Изпълнението на длъжността включва отговорности, задължения и задачи. За да се извърши анализ на дадена длъжност е необходимо:

- да се събере информация за длъжността;
- да се изучат поведението, задачите и резултатите от дейностите;
- да се определи квалификацията, необходима за изпълнение на длъжността;
- да се проучат условия за изпълнението на длъжността;
- каква е длъжността в момента.

Необходимо е да се получи ясна представа за това, какво включва длъжността, следва да бъде събрана информация за:

- главната цел на длъжността и включените в нея принципни задължения и отговорност;
- списък на изпълняваните задачи;
- условия, при които се изпълнява длъжността;
- основни трудности, свързани с изпълнението на длъжността.

Извършването на анализ на длъжността е необходимо за да може:

- да се извърши обективен и качествен подбор на личен състав;
- да се извършат промени в самата длъжност;
- да се определи размера на заплата;
- да се сменят при необходимост методите на работа и при въвеждане на нови технологии и иновации;
- при необходимост и законодателни промени да се смени длъжността спрямо статута на служителите – напр. от държавен служител по ЗМВР към държавен служител по ЗДСл., което е изключително актуално към настоящият момент.

При прилагане на термини при управлението на човешките ресурси и особено касаещи, длъжностите, длъжностните характеристики и др. е необходимо да се уеднакви понятийния апарат. Във връзка с хармонизиране на законодателството ни, както и подзаконовите актове и пособия е целесъобразно да се използва Европейската квалификационна рамка. Могат да се приложат следните определения:

а) квалификация означава официален резултат от процеса на оценяване и валидиране, получен, когато компетентен орган реши, че определено лице резултати от обучението, съответстващо на определени стандарти;

---

¹⁰ Вж. Марков, З. Управление на човешките ресурси във въоръжените сили на Република България, ВИ, 2011 г., стр. 103

б) знания означава резултат от усвояване на информация в процеса на учене;

в) умения означава способност за прилагане на знанията и използване на ноу-хау при изпълнение на задачи и решаване на проблеми;

г) компетентност означава доказана способност за използване на знания, умения и личностни, социални и/или методологични дадености в работни или учебни ситуации и в професионално и личностно развитие.

По какъв начин са структурирани длъжностите в МВР? Длъжностите са определени в Класификатора на длъжностите в МВР, който се утвърждава от министъра на вътрешните работи. В щатовете на структурите в МВР са определени необходимите длъжности за осъществяване на основните дейности в МВР или част от тях, както и длъжности за осъществяване на осигуряващите и обслужващи дейности. Конкретно ще се спрем и разгледаме структурирането на изпълнителските длъжности в МВР. Тези длъжности са въведени без система и не могат да бъдат подчинени на някаква логика, но това не е характерно за младши изпълнителските длъжности, които независимо къде са структурирани длъжностите са еднакви за служителите – полицаи (старши полицаи), командир на отделение (екип) и др.

В *централните структури* (дирекциите и административните дирекции) изпълнителските длъжности, в зависимост от дейността, която осъществяват са „държавен експерт“, „разузнавач VI-I степен“, „полицейски инспектор VI-I степен“ и „специалист VI-I степен“. В *главните дирекции* и дирекциите изпълнителските длъжности са структурирани като „разузнавач VI-I степен“, „полицейски инспектор VI-I степен“ и „специалист VI-I степен“. В *Столичната дирекция* на вътрешните работи изпълнителските длъжности са структурирани като „разузнавач VI-III степен“, „полицейски инспектор VI-III степен“ и „специалист VI-III степен“. В *областните дирекции* на вътрешните работи изпълнителските длъжности са структурирани като „разузнавач VI-IV степен“, „полицейски инспектор VI-IV степен“ и „специалист VI-IV степен“, а в *районите полицейски управления* и аналогичните структури „разузнавач VI-V степен“, „полицейски инспектор VI-V степен“ и „специалист VI-V степен“.

По този начин длъжностите са правилно структурирани в ниските звена и са неправилно структурирани в централните структури и главните дирекции. Не е нормално в тези структури да бъдат назначавани служители без никакъв стаж и опит. В тези структури би следвало да бъдат назначавани служители с по-голям опит и дълъг стаж. Този опит се

придобива в звената с по-нисък ранг и служителите след определен стаж в тях, следва по системата на професионалната кариера да продължат службата си в звена от по-висок ранг. Това следва да се поправи и поради факта, че при структурирането на щатовете, след приетите промени в ЗМВР и въвеждането на длъжностите за държавните служители по ЗДСл може да се трансформират длъжностите чисто механично.

Целесъобразно е длъжностите на **държавните служители в структурите на МВР** да бъдат регламентирани, както следва:

❖ в *централните структури* (дирекциите и административните дирекции) изпълнителските длъжности да са „държавен експерт“, „разузнавач II-I степен“, „полицейски инспектор II-I степен“ и „специалист II-I степен“;

❖ в *главните дирекции* и дирекциите изпълнителските длъжности да са „разузнавач III-II степен“, „полицейски инспектор III-II степен“ и „специалист III-II степен“;

❖ в *Столичната дирекция* на вътрешните работи изпълнителските длъжности да са „разузнавач IV-III степен“, „полицейски инспектор IV-III степен“ и „специалист IV-III степен“;

❖ в *областните дирекции* на вътрешните работи изпълнителските длъжности да са „разузнавач V-IV степен“, „полицейски инспектор V-IV степен“ и „специалист V-IV степен“;

❖ в *районите полицейски управления* и аналогичните структури „разузнавач VI-V степен“, „полицейски инспектор VI-V степен“ и „специалист VI-V степен“.

Въпросът за професионалната кариера на служителите в службите за сигурност и обществен ред на МВР заема важно място в цялостната концепция за управлението на човешките ресурси. Важността му се обуславя преди всичко от факта, че ясните правила за развитие на служителите в тази публична организация и са един много силен мотиватор за задържане на служителите в нея, както и стремеж за повишаване на образованието и квалификацията им.

Използвана литература:

АРАБАДЖИЙСКИ, Н. Служители в съвременната полицейска администрация на Република България. Сп.Философски форум. Бр.1/1999 г.

АРАБАДЖИЙСКИ, Н. Администрация на сигурността и отбраната. Военно издателство. С., 2007 г.

АРАБАДЖИЙСКИ, Н. Длъжности в публичната администрация. Годишник на Центъра по публична администрация на НБУ. С., 2010 г.

МАРКОВ, З. Управление на човешките ресурси във въоръжените сили на Република България, ВИ, 2011 г.

ЗАКОН за държавния служител, Обн. ДВ. бр.67/1999 г., с посл. изм. и доп. ДВ. бр. 38/2016 г.

ЗАКОН за Министерството на вътрешните работи, обн. ДВ, бр. 122/1997 г. (отм.)

ЗАКОН за Министерството на вътрешните работи, обн. ДВ, бр. 17/2006 г. (отм.)

ЗАКОН за Министерството на вътрешните работи, обн. ДВ бр. 53/2014 г. с посл. изм. и доп. ДВ. бр. 61/2015 г.

ПРАВИЛНИК за прилагането на Закона за Министерството на вътрешните работи, обн. ДВ бр. 47 от 09.06.2006 г.

КЛАСИФИКАТОР на длъжностите в МВР – обн. ДВ бр. 10/2011 г. (отм.)

КЛАСИФИКАТОР на длъжностите в МВР - утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи рег. № Из-3097/29.12.2010г. (отм.)

КЛАСИФИКАТОР на длъжностите в МВР – утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи рег. № 8121з-212/24.02.2015 г.